

JACEK WANTOCH-REKOWSKI

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

rekowski@umk.pl

ORCID: 0000-0002-1606-7790

Rada Fiskalna a Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2024–2027¹

The Fiscal Council and the Multiannual State Financial Plan for 2024–2027

Streszczenie. Opracowanie zawiera analizy dotyczące informacji na temat Rady Fiskalnej zawartych w Wieloletnim Planie Finansowym Państwa na lata 2024–2027. Autor wskazuje na zakres tych informacji i ich znaczenie prawne. Z artykułu wynika, że charakter prawny Wieloletniego Planu Finansowego Państwa skutkuje tym, że ustawodawca nie jest nim związany.

Słowa kluczowe: finanse publiczne; Rada Fiskalna; Wieloletni Plan Finansowy Państwa.

Abstract. The study analyses the information on the Fiscal Council that is included in the multi-annual financial plan of the State for the period 2024–2027. The Author points out the scope of this information and the legal significance of

¹ Niniejszy artykuł powstał w ramach projektu badawczego pt. *Niezależne instytucje fiskalne – niezidentyfikowane organy konstytucyjne?* finansowanego przez Narodowe Centrum Nauki (umowa grantowa nr 2022/47/D/HS5/00859).

this information. The article shows that the legal nature of the Multiannual State Financial Plan has the consequence that the legislature is not bound by it.

Keywords: public finance; Fiscal Council; Multiannual State Financial Plan.

1. Wstęp

Niezależne instytucje (rady) fiskalne (ang. *Independent Fiscal Institution* – IFI) są niezależnymi organami w zakresie polityki fiskalnej i budżetowej, podlegające władzy ustawodawczej lub wykonawczej².

Obowiązek funkcjonowania w państwach Unii Europejskiej IFI wynika z dyrektywy Rady 2022/85/UE z dnia 8 listopada 2011 r. w sprawie wymogów dla ram budżetowych państw członkowskich³. Polska jest jedynym krajem UE, w którym nie funkcjonuje IFI. W związku z tym, że od 1 stycznia 2026 r. musi w Polsce funkcjonować niezależna instytucja (rada) fiskalna, w 2024 r. konieczne jest podjęcie intensywnych prac koncepcyjnych i legislacyjnych, aby wymogom unijnym uczynić zadość⁴.

Z art. 8 wskazanej dyrektywy wynika, że państwa członkowskie mają zapewnić, aby niezależne instytucje fiskalne były ustanawiane na mocy krajowych przepisów ustawowych, wykonawczych lub wiążących przepisów administracyjnych. Art. 8 wskazuje także, że IFI powinny składać się z członków mianowanych i powoływanych na podstawie ich doświadczenia i kompetencji w dziedzinie finansów publicznych, makroekonomii lub zarządzania budżetem. Istotne jest także to, że dyrektywa określa najważniejsze cechy IFI i ich zadania.

W Polsce pierwsze prace związane z Radą Fiskalną miały miejsce ponad 10 lat temu. 22 lutego 2012 r. wpłynął do Sejmu poselski projekt ustawy o Radzie Fiskalnej⁵, który w dniu 23 lipca 2012 r. został skiero-

² M. Serwaniec, *Independent Fiscal Institutions as a Part of European Traditions*, „Bratislava Law Review” 2024, 8(1), s. 195–202, <https://doi.org/10.46282/blr.2024.8.1.756>.

³ Dz.Urz. UE L 306/41.

⁴ C. Fasone, *Do Independent Fiscal Institutions Enhance Parliamentary Accountability in the Eurozone?*, „Politics and Governance” 2021, 9(3), s. 135–144, <https://doi.org/10.17645/pag.v9i3.4244>.

⁵ Druk sejmowy nr 611.

wany do pierwszego czytania na posiedzeniu Sejmu. Na posiedzeniu Sejmu w dniu 14 września 2012 r. projekt ten został odrzucony. Kolejnym „oficjalnym” etapem było umieszczenie informacji nt. koncepcji polskiej Rady Fiskalnej w uchwale nr 38 Rady Ministrów w sprawie Wieloletniego Planu Finansowego Państwa na lata 2024–2027⁶.

Celem opracowania jest ustalenie, jakie informacje nt. Rady Fiskalnej zostały umieszczone w WFPF oraz ocena merytoryczna tych informacji.

2. Wieloletni Plan Finansowy Państwa

– zagadnienia ogólne

W ustawie z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁷ w art. 103–108 uregulowano problematykę dotyczącą Wieloletniego Planu Finansowego Państwa. Jest on sporządzany na dany rok budżetowy i trzy kolejne lata (art. 103).

Wieloletniego planu finansowego państwa nie przewidywały poprzednie ustawy o finansach publicznych. To stosunkowo nowa instytucja w polskim prawie finansów publicznych. W założeniach zawartych w projekcie ustawy o finansach publicznych uznano planowanie wieloletnie za ważny i niezbędny instrument nowoczesnego zarządzania finansami publicznymi, występujący również w ramach gospodarki finansowej Unii Europejskiej⁸.

Andrzej Borodo wskazuje, że Wieloletni Plan Finansowy Państwa ma charakter wytycznej działania dla władz publicznych, wprowadza ustalenia w zakresie ogólnych, makroekonomicznych danych finansowych i zakładanych kierunków kształtowania się sytuacji finansowej. W uporządkowany sposób ujmuje on w liczby działalność finansową organów wykonawczych. Autor podkreśla, że ma on charakter indykatywny (a nie dyrektywny), zawiera wskazówki i wytyczne, jest swego rodzaju

⁶ M.P. z 2024 r. poz. 334; Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2024–2027 dalej będzie określany również jako „WFPF”.

⁷ Tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r. poz. 1270.

⁸ K. Kopyściańska [w:] Z. Ofiarski (red.), *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz*, Warszawa 2019, s. 650.

przewodnikiem. Zdaniem A. Borodo nie jest to akt normatywny, a jedynie ogólna wytyczna działania i prognoza wieloletniej sytuacji finansowej, pozwalająca na ocenę realnych możliwości finansowych w perspektywie kilku lat. Autor wskazuje, że jest to instrument umożliwiający prowadzenie właściwej i długookresowej polityki finansowej i inwestycyjnej i nie można mu przypisać znaczenia normy prawnej, za naruszenie której stosowane są sankcje i kary⁹. A. Borodo określał Wieloletni Plan Finansowy Państwa jako akt będący informacją rządową¹⁰. Podobnie wskazywała K. Kopyściańska: „Wieloletni Plan Finansowy Państwa ma charakter nienormatywny i niedyrektywny. Stanowi wytyczną dla władz publicznych i prognozę wieloletniej sytuacji finansowej oraz możliwości państwa w perspektywie dłuższej niż jednoroczna. Umożliwia również prowadzenie długookresowej polityki finansowej i inwestycyjnej”¹¹.

Z kolei J. Stankiewicz określił Wieloletni Plan Finansowy Państwa jako rządowy plan pomocniczy, który jedynie musi być zsynchronizowany z innymi planami rządowymi¹². W innym miejscu J. Stankiewicz wskazywał: „Początkowo oceniany jako plan nienormatywny i niedyrektywny, nie stał się (jak niektórzy oczekiwali) ani wieloletnim budżetem państwa, ani wieloletnim planem finansowym państwa reprezentowanego przez rząd, odzwierciedlającym jego zobowiązania w stosunku do obywateli, ani spójnym elementem systemu planowania makroekonomicznego łączącego elementy planowania rzeczowego, przestrzennego i finansowego”¹³.

Wieloletni Plan Finansowy Państwa stanowi podstawę przygotowywania projektu ustawy budżetowej na kolejny rok budżetowy (art. 105 ust. 1). Projekt Wieloletniego Planu Finansowego Państwa przedstawia Radzie

⁹ A. Borodo, *Wybrane zagadnienia prawne ustawy o finansach publicznych z 2009 r.*, „Finanse Komunalne” 2010, nr 1–2, s. 22.

¹⁰ A. Borodo, *Współczesne problemy prawne budżetu państwowego*, Toruń 2014, s. 45.

¹¹ K. Kopyściańska [w:] W. Miemieć (red.), *Prawo finansów publicznych z kasami i pytaniami*, Warszawa 2018, s. 133.

¹² J. Stankiewicz, *Wieloletnie planowanie finansowe państwa w Polsce na tle wybranych krajów europejskich* [w:] E. Ruśkowski (red.), *Roczność i wieloletniość w finansach publicznych*, Warszawa 2014, s. 219.

¹³ J. Stankiewicz, *Ewolucja Wieloletniego Planu Finansowego Państwa w Polsce* [w:] Z. Ofiarski (red.), *XXV lat przeobrażeń w prawie finansowym i prawie podatkowym – ocena dokonań i wnioski na przyszłość*, Szczecin 2014, s. 174.

Ministrów Minister Finansów (art. 106 ust. 1). Zgodnie z art. 106 ust. 2 Rada Ministrów uchwała Wieloletni Plan Finansowy Państwa, w terminie do dnia 30 kwietnia, i ogłasza go w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Elementy Wieloletniego Planu Finansowego Państwa określone są w art. 104 ustawy o finansach publicznych. Zgodnie z tym przepisem:

- 1) zawiera on Program Konwergencji,
- 2) określa cele wraz z miernikami stopnia ich realizacji, w układzie obejmującym główne funkcje państwa.
- 3) określa główne cele polityki społecznej i gospodarczej,
- 4) określa planowane działania i ich wpływ na poziom dochodów i wydatków sektora instytucji rządowych i samorządowych, w tym na długookresową stabilność finansów publicznych,
- 5) określa planowaną wstępną kwotę wydatków,
- 6) określa zmiany w zakresie podejmowanych działań i celów, w stosunku do poprzedniego Programu Konwergencji,
- 7) określa wstępną prognozę podstawowych wielkości makroekonomicznych wraz z założeniami stanowiącymi podstawę jej opracowania.

Ustawa o finansach publicznych nie wskazuje, że elementem obligatoryjnym czy dodatkowym Wieloletniego Planu Finansowego Państwa są plany Rady Ministrów w zakresie działań legislacyjnych dotyczących tworzenia czy modyfikowania podmiotów związanych pośrednio lub bezpośrednio z budżetem państwa. Zawiera on wskazówki i wytyczne, jednak powinny mieć one charakter finansowy. Plany w zakresie projektów aktów normatywnych i ich założeń dotyczących np. Rady Fiskalnej, nie powinny być elementem Wieloletniego Planu Finansowego Państwa. Jeśli przyjąć, że Wieloletni Plan Finansowy Państwa jest jedynie informacją rządową, to koncepcje dotyczące np. Rady Fiskalnej mogą być w nim zamieszczone, ale niczym konkretnym, rzeczywistym to nie skutkuje.

3. Rada Fiskalna w aktualnym Wieloletnim Planie Finansowym Państwa

30 kwietnia 2024 r. została opublikowana uchwała nr 38 Rady Ministrów w sprawie Wieloletniego Planu Finansowego Państwa na lata 2024–2027. Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2024–2027 stanowi załącznik do tej uchwały.

Jednym z elementów WPPF jest problematyka dotycząca Rady Fiskalnej. Po raz pierwszy pojawia się w WPPF w zestawieniu pt. „Zarządzanie gospodarcze w UE – postanowienia kluczowe dla Polski”. W pkt 12 (ostatnim; s. 10) wskazano: „Wszystkie państwa członkowskie powinny ustanowić niezależną radę fiskalną do końca 2025 roku. Jej główne zadania to przygotowanie, opiniowanie lub akceptowanie prognoz makroekonomicznych oraz analiza przestrzegania krajowych reguł budżetowych spójnych z regułami UE. Polska jest jedynym krajem UE bez takiej instytucji, obecnie we współpracy z Bankiem Światowym przygotowuje się do jej utworzenia (por. rozdział III)”.

Rodzi się pytanie – jakie znaczenie ma przytoczone wyżej „postanowienie kluczowe dla Polski”? Z uwagi na charakter WPPF nie ma żadnego (ew. poza informacyjnym). Jest to tylko wskazanie na oczywiste fakty:

- 1) nie ma w Polsce Rady Fiskalnej,
- 2) do końca 2025 r. Rada Fiskalna powinna być powołana,
- 3) trwają prace przygotowawcze do jej utworzenia.

W części I WPPF w rozdziale III („Krajowe ramy budżetowe – planowane zmiany) dużo miejsca poświęcono Radzie Fiskalnej. Powtórzono zamieszczone już wcześniej informacje, że Polska jest jedynym krajem Unii Europejskiej nieposiadającym niezależnych instytucji fiskalnych (ang. IFI). Wskazano także, że w Ministerstwie Finansów trwają prace nad przepisami ustanawiającymi Radę Fiskalną (s. 15). Odwołano się także do znowelizowanej dyrektywy unijnej dotyczących minimalnych wymogów dla ram budżetowych państw członkowskich i wymieniono przysługujące obowiązki Rady Fiskalnej (s. 15–16).

W WPPF wskazano, że rozwiązania krajowe mogą wychodzić poza minimum określone w dyrektywie, co nie jest niczym odkrywczym.

„Dlatego też zakłada się powierzenie Radzie dodatkowych zadań dotyczących stosowania stabilizującej reguły wydatkowej, takich jak opiniowanie przez Radę wpływu zastosowania tzw. klauzuli wyjścia na długookresową stabilność finansów publicznych oraz sytuację makroekonomiczną. Rada będzie też mogła samodzielnie podjąć decyzję o poszerzeniu zakresu swoich analiz. Początkowy zakres jej kompetencji będzie rezultatem wyważenia kwestii związanych z zapewnieniem Radzie wpływu na kluczowe zagadnienia budżetowe i jednoczesnym zagwarantowaniem jej wystarczającej autonomii do budowania wiarygodności i efektywności działania. Można oczekiwać, że tak jak w innych krajach zakres zadań Rady będzie w przyszłości podlegał ewolucji” (s. 16). Jest oczywiste, że wskazane założenia mogą być zrealizowane, ale nie muszą – wszystko zależy od tego, jaki będzie konkretny projekt ustawy i jak będą przebiegały prace legislacyjne. Ważne jest, o czym wspomniano w WPF, aby Rada Fiskalna posiadała nie tylko formalną, ale także realną autonomię. Bez autonomii nie ma możliwości realizowania przez ten podmiot zadań, które wynikają z dyrektyw unijnych.

Na s. 16 WPF napisano także: „Wspomniana dyrektywa określa również rolę, jaką Rada Fiskalna powinna pełnić w kreowaniu opinii publicznej. Zgodnie z jej zapisami, Rada musi posiadać wszystkie niezbędne zasoby do tego, aby informować społeczeństwo o swoich ocenach oraz opiniach, zapewniając obywatelom ekspercki, niezależny głos w kwestiach związanych z finansami publicznymi. W krajach UE posiadających Rady Fiskalne powszechnymi są wystąpienia członków IFI w mediach lub organizacja różnego rodzaju wydarzeń. Powszechną praktyką jest publikowanie przez Rady Fiskalne swoich raportów oraz analiz na własnej stronie internetowej”. Jeśli te założenia zostaną zrealizowane w ustawie dot. Rady Fiskalnej, to będzie to milowy krok w zakresie porządkowania finansów publicznych, które przez wiele lat – w wyniku decyzji politycznych – poddawane były negatywnym procesom, przede wszystkim debudżetyzacji. Według J. Stankiewicza pod pojęciem „debudżetyzacja” należy rozumieć zjawisko wyodrębnienia z budżetu dochodów i wydatków publicznych w taki sposób, że – pozostając poza budżetem – stanowią one w dalszym ciągu element finansów publicznych. W odróżnieniu od innych

zjawisk o podobnym charakterze jest to debudżetyzacja *sensu stricto* i dotyczy całych finansów publicznych¹⁴. Debudżetyzacja finansów publicznych jest zjawiskiem negatywnym, powoduje deprecjację znaczenia budżetu państwa i zasad budżetowych. Można mieć nadzieję, że działalność Rady Fiskalnej przyczyni się do ograniczenia debudżetyzacji.

Faktyczna autonomia Rady Fiskalnej, która jest niezbędna aby mógł ten podmiot realnie wykonywać swoje obowiązki, wiąże się niewątpliwie z kwestią właściwego doboru członków Rady. W WPFPP podkreślono, że „w dyrektywnie został zawarty wymóg, aby członkowie Rady byli ekspertami posiadającymi wiedzę oraz doświadczenie w zakresie finansów publicznych, makroekonomii lub zarządzania budżetem. Sama zaś Rada powinna mieć charakter niezależny. Oznacza to, że jej członkowie nie mogą przyjmować instrukcji od żadnej innej instytucji publicznej lub prywatnej” (s. 16).

Należy zauważyć, że pomiędzy „teoretycznymi” wymogami dotyczącymi Rady i jej członków, a praktyczną ich realizacją, może być przepaść. W WPFPP założono, że „Rada składać się będzie z osób nominowanych przez instytucje reprezentujące szerokie grono interesariuszy. Kandydaci na członków Rady będą wyłaniani w otwartym konkursie, który potwierdzi spełnianie przez kandydatów wymogów dotyczących kompetencji oraz niezależności. Minimalne kompetencje kandydatów zawierają wykształcenie wyższe drugiego stopnia oraz przynajmniej 10-letnie doświadczenie w co najmniej dwóch dziedzinach: finanse publiczne, makroekonomia lub zarządzanie budżetem” (s. 16). Ten fragment WPFPP zdaje się świadczyć o tym, że w momencie jego uchwalenia przez Radę Ministrów nie było spójnej koncepcji dotyczącej członków Rady. W sposób jasny nie wskazano, jakie są relacje pomiędzy „nominowaniem” a wyłanianiem członków „w otwartym konkursie”.

W WPFPP założono, że „szczególna uwaga będzie poświęcona wymogom dot. niezależności Rady oraz apolityczności jej członków, tak aby zapewnić jej bezstronny i ekspercki charakter”. Nie ma wątpliwości, że założenie to jest słuszne, ale praktycznym problemem jest to, w jaki sposób

¹⁴ J. Stankiewicz, *Debudżetyzacja finansów państwa*, Białystok 2007, s. 13.

ustawa o Radzie Fiskalnej zagwarantuje apolityczność i bezstronność członków Rady.

W WFPF napisano, że „do realizacji zadań Rady niezbędne jest zapewnienie jej dostępu do danych. Przepisy o Radzie Fiskalnej będą zawierać zapisy gwarantujące jej dostęp do potrzebnych informacji. Znacząca będzie tutaj rola Ministerstwa Finansów, które będzie zaopatrywać Radę w najbardziej potrzebne dane” (s. 16). Nie wiadomo dlaczego nie wskazano, że oprócz danych, którymi dysponuje Ministerstwo Finansów, niezbędne do prawidłowego funkcjonowania są dane będące w posiadaniu Narodowego Banku Polskiego. W tym zakresie konieczna jest regulacja ustawowa, która będzie stanowiła *lex specialis* w stosunku do niektórych przepisów m.in. ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim¹⁵. Rozwiązania prawne w tym zakresie muszą być niezwykle precyzyjne i jasne, aby relacje NBP – Rada Fiskalna były efektywne. W przypadku „blokowania” posiadanych przez NBP danych Rada Fiskalna nie będzie miała pełnego obrazu szeroko pojętych finansów publicznych.

W WFPF wskazano też na konieczność transparentności Rady, „w szczególności publikacja jej raportów i ocen oraz sprawozdań z podjętych działań będzie bardzo ważna w budowaniu jej pozycji i wizerunku. Dlatego też planuje się, że raz w Roku Rada będzie składać Sejmowi raport z jej czynności w danym roku kalendarzowym, razem ze sprawozdaniem finansowym. Na stronie internetowej Rady powinny również znaleźć się informacje dotyczące jej wewnętrznych reguł funkcjonowania, informacji o osobach będących członkami Rady, metodologiach stosowanych przez Radę oraz protokoły z jej posiedzeń” (s. 17). Z uwagi na to, że ten fragment WFPF zawiera wiele szczegółowych, konkretnych rozwiązań, można przyjąć, że będą one zawarte w projekcie ustawy o Radzie Fiskalnej. Zgodzić należy się z tezą, że transparentność Rady wpływa na budowanie jej pozycji i wizerunku, ale nie jest to czynnik kluczowy. Najważniejsze – z perspektywy pozycji i wizerunku Rady Fiskalnej – są kwalifikacje i doświadczenie jej członków, a także ich apolityczność.

¹⁵ Tekst jedn.: Dz.U. z 2022 r. poz. 2025.

Na s. 17 WPPF opisano koncepcję obsługi Rady – funkcje analityczne i techniczne ma pełnić biuro rady. Z uwagi na to, że z WPPF nie wynika dokładna i szczegółowa koncepcja Rady Fiskalnej, dziwi „sztywne” wskazanie, że liczba pracowników biura zostanie zawarta w przepisach o Radzie Fiskalnej i „nie powinna wynosić więcej niż 15 osób”. stoi to w pewnym sensie w sprzeczności ze stwierdzeniem, że „Rada, jako niezależna instytucja, będzie odpowiedzialna za zatrudnienie członków biura (...) Rozwiązania prawne zapewnią odpowiednie środki na funkcjonowanie Rady i Biura¹⁶ w sposób niezależny” (s. 17). O ile jest oczywiste, że liczbę członków Rady Fiskalnej wskazuje ustawa, o tyle regulowanie limitu zatrudnienia w biurze stoi w sprzeczności z samodzielnym charakterem tego podmiotu.

4. Podsumowanie

W literaturze wskazuje się (np. cytowany wyżej A. Borodo), że Wieloletni Plan Finansowy Państwa ma charakter wytycznej działania dla władz publicznych, wprowadza ustalenia w zakresie ogólnych, makroekonomicznych danych finansowych i zakładanych kierunków kształtowania się sytuacji finansowej. Ma on charakter indykacyjny, a nie dyrektywny. Jest on specyficzną informacją rządową.

Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2024–2027 zawiera stosunkowo obszernie fragmenty dotyczące Rady Fiskalnej. Wydaje się to być błędnym rozwiązaniem. Skoro z dyrektywy UE wynika obowiązek utworzenia w Polsce do końca 2025 r. Rady Fiskalnej, to „zapowiadanie” tego w WPPF jest zbędne. Gdyby ograniczono się do jednego zdania (np. „W 2024 r. zostanie powołana do życia Rada Fiskalna”) zapowiadającego utworzenie IFI, byłoby to poprawne. Tymczasem w WPPF zawarto opis niespójnej koncepcji dot. Rady Fiskalnej. Fragmenty „przepisane” z dyrektywy zostały „wymieszane” z ogólnikami oraz rozwiązaniami bardzo szczegółowymi.

¹⁶ W WPPF używa się – w stosunku do biura – zamiennie małej („biuro”) i wielkiej („Biuro”) litery.

Przede wszystkim niepotrzebne są te fragmenty WPPF, które dotyczą informacji o konieczności powołania IFI, gdyż jest to wymóg unijny. Są to niewątpliwie dane, które powinny znaleźć się w uzasadnieniu do projektu ustawy o Radzie Fiskalnej, a nie w WPPF. Nie jest także niczym odkrywczym wskazywanie na charakter Rady Fiskalnej i jej zadania w zakresie, który wynika z dyrektywy. Wskazuje się w WPPF na sposób powoływania członków Rady Fiskalnej – jest on niespójny i niejasny (nie wiadomo bowiem, jaka jest relacja pomiędzy nominowaniem członków a ich wyborem w trybie konkursowym). Z WPPF wynika, że członkowie Rady Fiskalnej powinni być ekspertami apolitycznymi i bezstronnymi. Wobec braku szczegółów nie można ustalić, jak to będzie osiągnięte. Brak szczegółów może być zrozumiały, gdyż WPPF zawiera tylko informacje w tym zakresie. Ale z drugiej strony – w zakresie np. Biura Rady wskazano bardzo precyzyjnie, że liczba pracowników nie może przekroczyć 15 osób.

Z WPPF wynika, że Ministerstwo Finansów zapewni Radzie Fiskalnej dostęp do potrzebnych informacji. Nie wskazano za to, że Radzie Fiskalnej zapewni się dostęp do ważnych danych, które nie są w gestii Ministerstwa Finansów, gdyż dysponują nimi inne podmioty, np. NBP.

Charakter prawny Wieloletniego Planu Finansowego Państwa skutkuje tym, że ustawodawca nie jest nim związany. W związku z tym rzeczywisty kształt konkretnych rozwiązań może być zupełnie inny niż ten, który wskazano w WPPF. Ocena realnych koncepcji utworzenia i funkcjonowania Rady Fiskalnej będzie mogła być dokonana po analizie projektu ustawy (ocena wstępna) i po analizie opublikowanej w Dzienniku Ustaw ustawie o Radzie Fiskalnej.

Bibliografia:

- Borodo A., *Współczesne problemy prawne budżetu państwowego*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2014.
- Borodo A., *Wybrane zagadnienia prawne ustawy o finansach publicznych z 2009 r.*, „Finanse Komunalne” 2010, nr 1–2, s. 19–24.

- Fasone C., *Do Independent Fiscal Institutions Enhance Parliamentary Accountability in the Eurozone?*, "Politics and Governance" 2021, nr 9(3), s. 135–144, <https://doi.org/10.17645/pag.v9i3.4244>.
- Kopyściańska K. [w:] W. Miemieć (red.), *Prawo finansów publicznych z kasami i pytaniami*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
- Kopyściańska K. [w:] Z. Ofiarski (red.), *Ustawa o finansach publicznych. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
- Serowaniec M., *Independent Fiscal Institutions as a Part of European Traditions*, "Bratislava Law Review" 2024, nr 8(1), s. 195–202, <https://doi.org/10.46282/blr.2024.8.1.756>.
- Stankiewicz J., *Debudżetyzacja finansów państwa*, Temida 2, Białystok 2007.
- Stankiewicz J., *Ewolucja Wieloletniego Planu Finansowego Państwa w Polsce* [w:] Z. Ofiarski (red.), *XXV lat przeobrażeń w prawie finansowym i prawie podatkowym – ocena dokonań i wnioski na przyszłość*, Uniwersytet Szczeciński. Wydział Prawa i Administracji, Szczecin 2014.
- Stankiewicz J., *Wieloletnie planowanie finansowe państwa w Polsce na tle wybranych krajów europejskich* [w:] E. Ruśkowski (red.), *Rocznosc i wieloletniość w finansach publicznych*, Wolters Kluwer, Warszawa 2014.